

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2025-4-02>

Андрій СОБАКАРЬ

доктор юридичних наук, професор
(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)
andrii.sobakar@dduvs.edu.ua

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню ролі Національної поліції України як суб'єкта запобігання та протидії правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї в умовах сучасних безпекових викликів. Акцент зроблено на аналізі адміністративно-правового статусу поліції, що поєднує функції органу виконавчої влади та ключового регулятора дозвільної системи. У роботі розглянуто проблематику поширення нелегальної зброї, зумовлену воєнними діями, збільшенням кількості трофейного озброєння, а також чинниками, що впливають на зростання криміногенної ситуації у післявоєнний період. Структуровано повноваження поліції щодо видачі дозволів, реєстрації, перереєстрації, контролю за зберіганням, вилучення та знищення зброї, а також здійснення ліцензування суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з озброєнням.

Особливу увагу приділено аналізу законодавчих змін, зокрема спрощеної процедури декларування зброї, удосконаленням дозвільних механізмів, функціонуванню Єдиного державного реєстру зброї як інструмента цифрового контролю, а також перспективам ухвалення законопроекту № 5708, що має усунути тривалу правову прогалину у сфері цивільної зброї. Розкрито значення превентивної діяльності поліції, яка передбачає інформаційну роботу з населенням, моніторинг криміногенних ризиків, взаємодію з громадами та проведення заходів добровільної здачі озброєння. На основі узагальнення наукових підходів визначено ключові проблеми чинного нормативного регулювання й окреслено напрями його вдосконалення, серед яких – модернізація технічних засобів поліції, підвищення прозорості дозвільних процедур, посилення міжвідомчої координації та впровадження міжнародних стандартів контролю за обігом зброї.

Ключові слова: Національна поліція, вогнепальна зброя, незаконний обіг зброї, дозвільна система, адміністративно-правовий статус, превентивна діяльність, публічна безпека, протидія злочинності.

Постановка проблеми. В умовах триваючої збройної агресії проти України особливої актуальності набуває питання забезпечення належного контролю за обігом вогнепальної зброї та запобігання її незаконному використанню. Значне поширення трофейної та нелегально збереженої зброї створює серйозну загрозу громадській безпеці, сприяє зростанню рівня злочинності й ускладнює процес відновлення правопорядку в післявоєнний період. У цих умовах Національна поліція України виконує ключову роль як суб'єкт запобігання та протидії правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї. Її діяльність охоплює комплекс організаційних, оперативного-розшукових, адміністративних і профілактичних заходів, спрямованих на виявлення каналів незаконного постачання, припинення діяльності підпільних виробництв, а також стимулювання населення до добровільної здачі зброї. Ці заходи формують системну основу політики забезпечення публічної безпеки держави та повертають контроль над обігом зброї у правове поле.

© А. Собакарь, 2025

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7618-0031>

Важливою складовою зазначеної діяльності є адміністративно-правове забезпечення, що визначає межі, повноваження й обов'язки Національної поліції в цій сфері. Законодавча база, закріплена в Законах України «Про Національну поліцію» та «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», регламентує порядок декларування, зберігання та здачі зброї, а також встановлює юридичну відповідальність за порушення вимог законодавства. Разом із тим відсутність ефективної системи міжвідомчої координації та взаємодії з громадськістю потребує подальшого вдосконалення. Створення Координаційного центру з питань протидії незаконному обігу вогнепальної зброї, утвореного постановою Кабінету Міністрів України № 790 від 5 липня 2024 р., стало важливим кроком у напрямі посилення узгодженості дій державних інституцій і підвищення ефективності контролю у сфері обігу зброї.

Зарубіжний досвід так само підтверджує те, що поєднання адміністративно-правових і соціально-превентивних механізмів є найбільш результативним під час роззброєння населення після збройних конфліктів. Програми добровільної здачі зброї, інформаційно-роз'яснювальні кампанії та активна взаємодія поліції з населенням демонструють високий рівень ефективності, тому діяльність Національної поліції України у цій сфері має базуватися на інтеграції правових інструментів, превентивно-профілактичних заходів та механізмів міжнародного партнерства у єдину комплексну систему протидії незаконному обігу зброї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адміністративної діяльності поліції щодо реалізації дозвільних процедур і контролю за дотриманням правил зберігання та використання зброї неодноразово ставали предметом наукових досліджень у вітчизняній та зарубіжній правовій науці. У різні періоди вони були висвітлені в працях таких учених, як В. Авер'янов, О. Бандурка, Ю. Битяк, А. Гетьман, В. Гуменюк, О. Джафарова, С. Діденко, В. Долежан, В. Заросило, С. Ківалов, Ю. Козлов, В. Колпаков, А. Комзюк, А. Корнієць, С. Кузніченко, С. Лихачов, Р. Миронюк, О. Негодченко, В. Петков, А. Подоляка, О. Фролов, С. Шатрава, О. Ярмиш та інші. Їхні напрацювання заклали теоретичну основу для розуміння сутності дозвільної системи та ролі правоохоронних органів у забезпеченні її функціонування. Однак, попри значний обсяг досліджень, окремі аспекти діяльності Національної поліції у сфері контролю за обігом зброї залишаються недостатньо вивченими, особливо в умовах масштабного реформування правоохоронної системи й оновлення законодавства. Додаткової актуальності це питання набуло у зв'язку з активізацією ініціатив щодо можливого розширення прав громадян на володіння зброєю та необхідністю вдосконалення дозвільних процедур. У цих умовах проблема ефективного здійснення поліцією сервісних і контрольних функцій у сфері дозвільної системи потребує подальшого наукового аналізу, осмислення сучасних викликів та вироблення рекомендацій для підвищення рівня публічної безпеки та порядку в суспільстві.

Отже, **мета статті** полягає у визначенні ролі Національної поліції України в запобіганні та протидії правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї.

Виклад основного матеріалу. Національна поліція України виступає ключовим суб'єктом забезпечення публічної безпеки, порядку та протидії правопорушенням, які пов'язані з обігом вогнепальної зброї. У сучасних умовах це завдання набуває особливого значення, оскільки значне поширення нелегальної зброї та її переміщення з районів активних бойових дій суттєво впливають на рівень криміногенної ситуації та стабільність правопорядку в державі. Лише впродовж 2024 року органами та підрозділами Національної поліції виявлено на 6 % більше (з 5,3 тис. до 5,6 тис.) фактів незаконного поводження зі зброєю, розкрито на 7 % (з 4,4 тис. до 4,7 тис.) та розслідувано на 10 % більше (з 3,8 тис. до 4,2 тис.) таких злочинів. З незаконного обігу вилучено 4,7 тис. одиниць вогнепальної зброї, зокрема 1,7 тис. – автоматичної, 1,2 тис. – нарізної, 1,1 тис. – переробленої на вогнепальну та іншої вогнепальної зброї, 747 гранатометів, а також 16,1 тис. гранат, 11,8 тис. мін та інших бое-

припасів. Крім того, вилучено понад 1,7 млн набоїв до різної зброї та понад 3,1 тонни вибухових речовин, у тому числі 1 тону тротилу, пластиду та 2,1 тонни пороху [6]. Також з початку 2025 року було виявлено 585 фактів незаконного переміщення через кордон зброї, боєприпасів, вибухових речовин і товарів військового призначення з порушенням вимог митного законодавства. Для порівняння: за аналогічний період 2024 року було зафіксовано 423 такі факти [10].

Проблематика незаконного обігу вогнепальної зброї є однією з ключових загроз національній безпеці України, оскільки безконтрольна циркуляція озброєння значно підвищує ризики вчинення злочинів, насильницьких дій, терористичних посягань та інших суспільно небезпечних проявів. Такі явища створюють небезпеку на кількох рівнях: індивідуальному – коли звичайна людина може стати жертвою або випадковим учасником конфлікту; суспільному – через стимулювання ескалації міжособистісних і групових протистоянь; а також державному – шляхом підризу стабільності, ускладнення захисту територіальної цілісності та створення передумов для внутрішньої дестабілізації.

Після повномасштабного вторгнення Російської Федерації загрози, пов'язані з нелегальним обігом зброї, істотно зросли. До цього призвели кілька чинників: збільшення кількості зброї, що перебуває у цивільному середовищі; поява нових каналів її незаконного отримання; ускладнення соціально-психологічного клімату; а також підвищення відчуття особистої небезпеки, яке стимулює громадян шукати засоби самозахисту, в тому числі поза межами правового поля. У таких умовах особливої ваги набуває формування ефективної системи контролю за обігом озброєння, своєчасне виявлення джерел його нелегального поширення та розроблення механізмів вилучення зброї після зникнення потреби у її використанні або за умови порушення законодавства.

Важливим кроком у вдосконаленні нормативного регулювання сфери обігу цивільної зброї стали зміни до Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», що набули чинності в листопаді 2024 року. Ці нововведення запровадили спрощений порядок декларування вогнепальної зброї, яка перебувала у громадян поза межами правового поля. Фактично держава створила правовий механізм для легалізації зброї, яка з різних причин зберігалася без відповідних дозволів, що є важливим інструментом поступового зменшення обсягів нелегального озброєння серед населення. Застосування цих процедур значно полегшується завдяки функціонуванню Єдиного реєстру зброї (ЄРЗ), який став основним цифровим інструментом моніторингу й обліку операцій у зазначеній сфері. Від початку роботи ЄРЗ було зареєстровано майже 884 тис. звернень громадян щодо отримання послуг у сфері цивільної зброї: близько 4,3 тис. подано через електронні сервіси, понад 39 тис. – через суб'єктів господарювання, а також майже 840 тис. – безпосередньо в підрозділах Національної поліції. За цей період видано понад 546 тис. дозволів, а також оцифровано 338 тис. справ власників зброї та спеціальних засобів, що свідчить про масштабний процес модернізації дозвільної системи та підвищення її прозорості. Показовими є і дані щодо декларування зброї упродовж 2024 року. Громадяни задекларували 2,6 тис. одиниць вогнепальної зброї та понад 504 тис. боєприпасів різних типів. Крім того, понад 100 одиниць зброї та більше ніж 30 тис. боєприпасів були добровільно здані до органів Національної поліції особами, які не мали наміру проходити процедуру легалізації. Ці результати підтверджують ефективність нових законодавчих механізмів і водночас демонструють зростання рівня довіри громадян до поліції як уповноваженого органу, відповідального за забезпечення контролю за обігом зброї [6].

У цьому контексті діяльність Національної поліції України є визначальною. До її основних повноважень належать: здійснення контролю за додержанням фізичними та юридичними особами спеціальних вимог щодо придбання, зберігання, перенесення та використання зброї та боєприпасів; нагляд за дотриманням правил поведінки з вибуховими речовинами й іншими предметами, що підлягають дозвільній системі; а також організа-

ція приймання, зберігання, експертизи та знищення зброї, яка була вилучена, добровільно здана або знайдена. Виконуючи ці функції, поліція забезпечує не лише реагування на правопорушення, а й реалізацію превентивних заходів, спрямованих на недопущення поширення зброї поза межами правового режиму [9].

Отже, роль Національної поліції у протидії незаконному обігу зброї полягає у поєднанні контрольних, профілактичних, правоохоронних і регуляторних функцій, що забезпечує багаторівневий вплив на джерела та наслідки незаконної циркуляції озброєння. За умови зростання безпекових викликів та ускладнення криміногенної ситуації в Україні саме поліція стає ключовим суб'єктом, відповідальним за підтримання правопорядку, зниження рівня кримінальних ризиків та захист громадян і держави від загроз, пов'язаних із нелегальним обігом вогнепальної зброї.

Особливість правового статусу Національної поліції України полягає в тому, що вона одночасно поєднує функції органу виконавчої влади та суб'єкта, який здійснює контроль за сферою обігу цивільної зброї [5]. Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» № 580-VIII, поліція визначається як орган, що забезпечує охорону прав і свобод людини, протидію злочинності та підтримання публічної безпеки і порядку [9]. Деякі вчені підкреслюють, що в контексті регулювання обігу зброї Національна поліція фактично має подвійний адміністративно-правовий статус: її працівники мають право на носіння та застосування зброї, але водночас поліція виступає органом публічної адміністрації, який забезпечує виконання всіх основних адміністративних процедур у сфері цивільного озброєння – від дозвільних послуг до контролю за дотриманням встановлених правил [2, с. 91].

З огляду на такий статус Національна поліція здійснює значну кількість сервісних та контрольних функцій, що визначені урядовими нормативними актами. Відповідно до Переліку послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 року № 795, підрозділи поліції на платній основі надають послуги з оформлення дозволів на придбання, перевезення, зберігання та носіння цивільної вогнепальної зброї, боеприпасів та інших предметів, що підлягають дозвільній системі, а також видають дублікати документів у разі їх втрати або пошкодження (п. 2, 3, 4, 6 розділу I Переліку) [8]. До компетенції поліції належить також реєстрація і перереєстрація мисливської, пневматичної, нагородної та холодної зброї, переоформлення зброї в разі зміни власника та здійснення контролю за об'єктами, діяльність яких пов'язана з вибуховими матеріалами й іншими предметами підвищеної небезпеки, згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 576 (п. 5–6 розділу I Переліку) [8]. Така розгалужена система повноважень формує комплексний механізм регулювання всіх етапів обігу цивільної зброї – від виробництва та імпорту до використання й вилучення – і підкреслює роль Національної поліції як ключового суб'єкта забезпечення правопорядку та безпеки в зазначеній сфері.

Подальший розвиток цих положень знаходимо у працях вчених, де зазначається, що відносини у сфері обігу зброї є публічно-правовими й передбачають обов'язкову взаємодію між державними інституціями та громадянами [11]. Це означає, що дозвільна система, контроль за умовами зберігання зброї, порядок її придбання та передачі, а також застосування у зв'язку із цим заходів юридичної відповідальності є частиною цілісної моделі державного управління, у якій поліція виконує координаційні та правозастосовні функції. Тож будь-які превентивні або оперативні заходи поліції у сфері контролю за обігом зброї не є суто правоохоронною діяльністю, а становлять елемент адміністративно-правового механізму, спрямованого на забезпечення безпеки та правопорядку в суспільстві.

Особливу увагу в науковій літературі приділено діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції, які виконують основний обсяг роботи із запобігання незаконному обігу зброї. У сучасних дослідженнях підкреслюється, що саме превенція є найбільш ефективним засобом нейтралізації ризиків, пов'язаних із незаконним озброєнням, особливо в умовах воєнної агресії та післявоєнного суспільного відновлення [4].

Ефективна превентивна діяльність Національної поліції у сфері обігу вогнепальної зброї ґрунтується на поєднанні оперативно-розшукових заходів із системною профілактикою, спрямованою на зменшення ризиків появи зброї у незаконному середовищі. У межах цього напрямку важливим завданням стає виявлення осіб, причетних до нелегального володіння, переміщення та збуту озброєння, зокрема тих, хто повернувся з районів збройного конфлікту й може мати доступ до незареєстрованих одиниць зброї, що створює додаткові криміногенні ризики для мирних територій. Превентивна функція поліції у цьому контексті має «подвійний характер»: вона спрямована не лише на припинення незаконних дій зі зброєю, але й на як-от терористичні акти, розбійні напади чи умисні убивства. Такий підхід дає можливість інтегрувати раннє виявлення ризиків із ширшою системою кримінальної превенції. Водночас вагоме значення має інформаційно-просвітницька та соціальна складова превентивної діяльності, спрямована на формування відповідального ставлення населення до зберігання та використання зброї. Проведення кампаній добровільної здачі озброєння, посилення контролю за легальними власниками та регулярне інформування громадян про правові наслідки незаконного обігу зброї сприяють зниженню вірогідності її потрапляння на «чорний ринок» або використання в побутових конфліктах чи інших криміногенних ситуаціях. Додатковим превентивним ресурсом є взаємодія поліції з місцевими громадами, органами влади та інститутами громадянського суспільства, що дає змогу підвищити охоплення профілактичними заходами та зміцнити партнерську модель забезпечення публічної безпеки. У сукупності ці інструменти створюють багаторівневу систему запобігання незаконному обігу зброї, орієнтовану як на нейтралізацію кримінальних загроз, так і на формування безпечного соціального середовища [4].

Превентивні заходи мають враховувати нові криміногенні виклики – поширення трофейної зброї, зростання рівня організованої злочинності, а також підвищення доступності зброї серед цивільного населення. У цьому контексті роль поліції виходить за межі стандартних наглядових процедур і передбачає інформаційно-просвітницьку роботу, перевірку умов зберігання зброї, моніторинг дозвільних процесів і налагодження комунікації з територіальними громадами [7].

Важливими є і результати аналітичних досліджень діяльності поліції, які висвітлюють практичні проблеми протидії незаконному обігу зброї. Зокрема, вказується, що, незважаючи на ключову роль поліції у виявленні, вилученні та документуванні фактів незаконного зберігання зброї, ефективність її роботи стримується низкою чинників – нестачею матеріальних ресурсів, обмеженістю інформаційних можливостей, недосконалістю внутрішніх процедур і потребою у модернізації технічного оснащення підрозділів [3]. Учені, зокрема, підкреслюють, що вирішення означених проблем потребує комплексного підходу: оновлення нормативно-правової бази, оптимізації дозвільних процедур, забезпечення належної підготовки особового складу та зміцнення міжвідомчої координації та взаємодії між уповноваженими суб'єктами правоохоронної сфери [3].

Важливим елементом сучасного нормативного забезпечення контролю за обігом зброї в Україні є законопроект № 5708 «Про право на цивільну вогнепальну зброю», який Верховна Рада повторно включила до порядку денного для розгляду в другому читанні. Документ є першим комплексним законодавчим актом, що має на меті повноцінно врегулювати обіг цивільної зброї в Україні й усунути довготривалу нормативну лауну, коли сфера фактично регулювалася переважно наказами МВС. Водночас законопроект № 5708 має і дискусійні положення, які потребують подальшого опрацювання. Зокрема, питання, пов'язані з носінням короткоствольної зброї, залишаються предметом суспільних та експертних дебатів. Законопроект загалом передбачає заборону на носіння зброї, дозволяючи його лише у визначених законом випадках, що для частини науковців видається занадто обмежувальним, а для інших – необхідним з огляду на загрози для публічної безпеки в країні з великою кількістю нелегального озброєння. Відсутність узгодженого підходу до цих

питань може ускладнити практичну роботу Національної поліції після набрання законом чинності, що підтверджує необхідність доопрацювання законопроекту з урахуванням реальних потреб сектору безпеки [1].

Висновки. Таким чином, Національна поліція України посідає центральне місце в системі запобігання та протидії правопорушенням, пов'язаним з обігом вогнепальної зброї, виконуючи як правоохоронні, так і превентивно-профілактичні функції. Аналіз наукових джерел і правозастосовної практики свідчить, що ефективність діяльності Національної поліції у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї значною мірою залежить від комплексності адміністративно-правового механізму регулювання обігу зброї, стабільності нормативної бази, належної міжвідомчої координації та рівня довіри населення до правоохоронних органів. У сучасних умовах значного поширення нелегальної зброї, спричиненого тривалими бойовими діями, саме превентивна діяльність, інформаційне забезпечення та контроль за дотриманням дозвільних процедур відіграють ключову роль у зниженні криміногенних ризиків. Разом із тим виявлені нормативні прогалини суттєво обмежують можливості Національної поліції щодо повноцінного регулювання та контролю за обігом зброї. Недосконалість законодавства, залежність від підзаконних актів, відсутність єдиного електронного реєстру зброї, нечіткі механізми міжвідомчої координації та невизначеність правового статусу окремих категорій цивільної зброї створюють умови для неоднакового правозастосування та підвищують ризики незаконного обігу озброєння. Аналіз законопроекту № 5708 показує, що його ухвалення може стати фундаментальним кроком до подолання багаторічної правової прогалини, оскільки документ пропонує нову модель класифікації зброї, цифровий реєстр, прозорі правила доступу та необхідні вимоги до власників зброї.

Отже, підвищення ефективності діяльності Національної поліції у сфері запобігання та протидії незаконному обігу вогнепальної зброї потребує комплексного підходу, що передбачає забезпечення технічної модернізації підрозділів поліції, посилення превентивної та роз'яснювальної роботи серед населення, а також поглиблення співпраці з міжнародними інституціями у сфері протидії незаконному обігу зброї. Лише поєднання зазначених напрямів дасть змогу створити стійку систему контролю, яка відповідатиме сучасним безпековим викликам і сприятиме зміцненню публічної безпеки та правопорядку в Україні.

Список використаних джерел

1. В Україні можуть дозволити носіння вогнепальної зброї: що передбачає закон № 5708? URL: <https://www.stopcor.org/ukr/section-politika/news-v-ukraini-mozhut-dozvoliti-nosinna-vognepalnoi-zbroi-scho-peredbachae-zakon-5708-26-11-2025.html>.
2. Діденко С. В. Адміністративно-правовий статус Національної поліції у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3. С. 88–92.
3. «Діяльність органів Національної поліції України у сфері протидії незаконному обігу вогнепальної зброї: основні проблеми та шляхи їх вирішення»: у ДонДУВС презентували результати аналітичного дослідження. URL: <https://dnuvs.ukr.education/novyny/diyalnist-organiv-nacjonalnoyi-pol>.
4. Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї : навч.-практ. посіб. / А. Є. Фоменко, К. В. Бахчев, О. О. Дудоров та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 112 с.
5. Дручек О. М. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України як суб'єкта забезпечення прав і свобод дитини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса, 2018. 254 с.
6. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2024 році. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit_npu-2024.pdf.
7. Кіблик Д. В. Місце і роль підрозділів превентивної діяльності в системі органів Національної поліції. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/52-1.pdf>.
8. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх

надання : постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2007 № 795. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/795-2007-п>.

9. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

10. Україна демонструє ефективність у протидії незаконному обігу зброї. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ukrayina-demonstruie-efektivnist-u-protidii-nezakonnomu-obigu-zbroyi-2539>.

11. Шумейко Т. А. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні : реф. дис. ... д-ра юрид. Наук : 12.00.07 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2022. 36 с.

References

1. V Ukraini mozhut dozvolty nosinnya vohnepalnoyi zbroyi: shcho peredbachaye zakon № 5708? [In Ukraine the firearms carrying can be allowed: what does Law No. 5708 provide?]. Retrieved from: <https://www.stopcor.org/ukr/section-politika/news-v-ukraini-mozhut-dozvoliti-nosinnya-vognepalnoi-zbroi-scho-peredbachae-zakon-5708-26-11-2025.html> [in Ukr.].

2. Didenko, S. V. (2016). Administratyvno-pravovyy status Natsionalnoyi politsiyi u sferi zabezpechennya obihu ta zastosuvannya zbroyi v Ukraini [Administrative and legal status of the National Police in the field of ensuring the circulation and use of weapons in Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyznyanoi yurysprudentsiyi*, 3, 88–92 [in Ukr.].

3. “Diyalnist orhaniv Natsionalnoyi politsiyi Ukrainy u sferi protydiy nezakonnomu obihu vohnepalnoyi zbroyi: osnovni problemy ta shlyakhy yikh vyrishennya”: u DonDUVS prezentuvaly rezultaty analitychnoho doslidzhennya [“Activities of the National Police of Ukraine in the field of combating the illegal circulation of firearms: main problems and ways to solve them”: the results of an analytical study were presented in DonSUUA]. Retrieved from: <https://dnuvs.ukr.education/novyny/diyalnist-organiv-nacjonalnoyi-pol> [in Ukr.].

4. Fomenko, A. Ye., Bakhchev, K. V., Dudorov, O. O. (2023). Diyalnist pidrozdiliv preventyvnoyi diyalnosti Natsionalnoyi politsiyi shchodo zapobihannya pravoporushennyam u sferi obihu vohnepalnoyi zbroyi: navch.-prakt. posib [Activities of the National Police preventive activities units to prevent offenses in the field of firearms trafficking: Training Manual]. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. 112 p. [in Ukr.].

5. Druchek, O. M. (2018). Administratyvno-pravovyy status Natsionalnoyi politsiyi Ukrainy yak subyektu zabezpechennya prav i svobod dytyny [Administrative and legal status of the National Police of Ukraine as an entity of ensuring the child’ rights and freedoms] (*Candidate’s thesis*). Odeskyy derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav, Odesa 254 p. [in Ukr.].

6. National Police of Ukraine (2024). Zvit Natsionalnoyi politsiyi Ukrainy pro rezultaty roboty u 2024 rotsi [Report of the National Police of Ukraine on the Results of Work in 2024]. Retrieved from: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2024/zvit-npu-2024.pdf [in Ukr.].

7. Kiblyk, D. V. (2024). Mistse i rol pidrozdiliv preventyvnoyi diyalnosti v systemi orhaniv Natsionalnoyi politsiyi [The place and role of preventive activity units in the system of bodies of the National Police]. Retrieved from: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/52-1.pdf> [in Ukr.].

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007). Pro zatverdzhennya pereliku platnykh posluh, yaki nadayutsya pidrozdilamy Ministerstva vnutrishnikh sprav, Natsionalnoyi politsiyi ta Derzhavnoyi mihratsiynoyi sluzhby, i rozmiru platy za yikh nadannya: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 04.06.2007 № 795 [On approval of the list of paid services provided by units of the Ministry of Internal Affairs, the National Police and the State Migration Service, and the amount of payment for their provision. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated June 4, 2007, No. 795]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/795-2007-п> [in Ukr.].

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2015). Pro Natsionalnu politsiyu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 [On the National Police. The Law of Ukraine dated July 2, 2015]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukr.].

10. Ukrainyina demonstruye efektyvnist u protydiy nezakonnomu obihu zbroyi [Ukraine demonstrates effectiveness in combating illegal arms trafficking]. Retrieved from: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ukrayina-demonstruie-efektivnist-u-protidii-nezakonnomu-obigu-zbroyi-2539>. [in Ukr.].

11. Shumeyko, T. A. (2022). Administratyvno-pravovi zasady formuvannya ta realizatsiyi derzhavnoyi polityky u sferi obihu zbroyi v Ukraini [Administrative and legal principles of forming and implementing state policy in the field of arms trafficking in Ukraine] (*Extended abstract of Doctor’s thesis*). Natsionalna akademiya vnutrishnikh sprav. Kyiv, 36 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Andrii Sobakar'. National Police as an entity of prevention and combating offenses in firearms trafficking in Ukraine

The article is devoted to the study of the role of the National Police of Ukraine as a subject of prevention and counteraction to offenses in the field of firearms trafficking in the context of modern security challenges. The emphasis is on the analysis of the administrative and legal status of the police, which combines the functions of an executive body and a key regulator of the licensing system. The paper examines the problem of the spread of illegal weapons caused by military operations, an increase in the number of captured weapons, as well as factors affecting the growth of the criminal situation in the post-war period. The powers of the police are structured in terms of issuing permits, registration, re-registration, control over storage, seizure and destruction of weapons, as well as licensing of business entities whose activities are related to weapons.

Particular attention is paid to the analysis of legislative changes, in particular the simplified procedure for declaring weapons, improving licensing mechanisms, the functioning of the Unified State Register of Weapons as a digital control tool, as well as the prospects for the adoption of draft law No 5708, which should eliminate a long-standing legal gap in the field of civilian weapons. The importance of preventive police activities is revealed, which includes information work with the population, monitoring criminogenic risks, interaction with communities and conducting voluntary weapons surrender events. Based on the generalization of scientific approaches, key problems of the current regulatory regulation are identified and areas for its improvement are outlined, including the modernization of police technical equipment, increasing the transparency of licensing procedures, strengthening interdepartmental coordination and implementing international standards for controlling the circulation of weapons.

Key words: *National Police, firearms, firearms trafficking, licensing system, administrative and legal status, preventive activities, public safety, combating crime.*

Надійшла до редакції: 11.11.2025

Прийнято до друку після рецензування: 24.11.2025

Опубліковано: 12.12.2025